

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Study and Analysis of the Effect of Bilingualism on the Learning Rate of Literature Courses among High School Students in Dasht-e Azadegan of Khuzestan Province

Ali Bazvand^{*1}, Marzieh Yalali Bani Torfi²

¹ Department of Persian Language and Literature, Farhangian University, P.O. Box 14665-899, Tehran, Iran.

² Master of Persian language and literature, teacher of high schools in Dasht Azadegan city, Iran.

ABSTRACT

Keywords:

Bilingualism
Learning Rate
Language Skills

1. Corresponding author
✉ dr.bazvanda@cfu.ac.ir

Received: 2022/08/03
Reviewed: 2023/10/31
Accepted: 2024/01/15

Background and Objectives: One of the most important issues facing educational planners and teachers today is the relationship between bilingualism and education. A bilingual term is used for individuals or communities that use more than one language in their communication. Intermittent use of language by a person is bilingual and the person doing so is called bilingual. A bilingual person becomes acquainted with and learns another language that has become popular in the country and is a second language for him / her, so that he / she can speak and understand both languages at any time. Therefore, bilingualism is one of the important issues of the educational system of multilingual countries; Because bilingualism is common in today's world. **Methods:** The present study investigates and analyzes the effect of bilingualism on the rate of learning literature courses among secondary school students in Dasht-e Azadegan. In this study, 210 bilingual Arabic-Persian students from girls' high schools in Dasht-e Azadegan with 100 monolingual Persian-speaking students from the last asphalt and Alawite areas of Ahvaz, who in terms of cultural and social conditions and school facilities with Dasht-e Azadegan city is of the same level, they were selected randomly. **Findings:** It can be said that there is a statistically significant relationship between the bilingualism of students in Dasht-e Azadegan and their level of Persian skills. **Conclusion:** result Findings indicate that bilingualism of students in Dasht-e Azadegan is directly related to their academic failure. Bilingualism, in addition to affecting the level of Persian skills of students, also affects their educational status.

ISSN (Online): 2645-8098

DOI: [10.48310/PMA.2024.12176.3595](https://doi.org/10.48310/PMA.2024.12176.3595)

Citation (APA): Bazvand, A., & Yalali Bani Torafi, M. (2024). Study and analysis of the effect of bilingualism on the learning rate of literature courses among high school students in Dasht-e Azadegan of Khuzestan province. *Educational and Scholastic studies*, 13 (2), 79 - 90 .

 <https://doi.org/10.48310/PMA.2024.12176.3595>

بررسی و تحلیل تأثیر دوزبانگی بر میزان یادگیری دروس ادبیات در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان دشت آزادگان استان خوزستان

مقاله پژوهشی / مروری

علی بازوند*، مرضیه یلالی‌بنی‌طرفی^۲

۱. گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
۲. کارشناسی ارشد آموزش زبان و ادبیات فارسی، دبیر آموزش و پرورش، دشت آزادگان، ایران.

چکیده

پیشینه و اهداف: از موضوعات مهمی که امروزه برنامه‌ریزان آموزشی و معلمان با آن مواجه‌اند، چگونگی ارتباط میان دوزبانگی و تعلیم و تربیت است. واژه دوزبانگی درباره افراد یا جوامعی به کار می‌رود که بیش از یک زبان را در امر ارتباطات خود به کار می‌گیرند. کاربرد متناوب زبان را به وسیله یک فرد دوزبانگی و فردی که چنین عملی را انجام می‌دهد دوزبان می‌گویند. فرد دوزبان با زبان دیگری که در کشور عمومیت یافته و برای او حکم زبان دوم است، آشنا شده و آموزش می‌بیند به نحوی که هر لحظه می‌تواند به هر دو زبان سخن بگوید و بفهمد. لذا دوزبانگی یکی از مسائل مهم نظام آموزشی کشورهای چندزبان است؛ زیرا در جهان کنونی دوزبانگی امری عادی است. **روش‌ها:** پژوهش حاضر، به بررسی و تحلیل تأثیر دوزبانگی بر میزان یادگیری دروس ادبیات در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان دشت‌آزادگان می‌پردازد. در این پژوهش ۲۱۰ دانش‌آموز دوزبانۀ عربی-فارسی زبان از دبیرستان‌های دخترانۀ شهرستان دشت‌آزادگان با ۱۰۰ دانش‌آموز تک‌زبانۀ فارسی‌زبان از مناطق آخر آسفالت و کوی‌علوی اهواز که از لحاظ شرایط فرهنگی و اجتماعی و امکانات مدرسه با شهرستان دشت‌آزادگان هم‌سطح هستند، به صورت تصادفی انتخاب شدند. **یافته‌ها:** براساس یافته‌ها می‌توان گفت که، میان دوزبانگی دانش‌آموزان شهرستان دشت آزادگان و سطح مهارت‌های فارسی آنها رابطه آماری معناداری برقرار است. **نتیجه‌گیری:** نتیجۀ پژوهش حاکی از آن است که دوزبانگی دانش‌آموزان شهرستان دشت آزادگان با افت تحصیلی آنها ارتباط مستقیم دارد. دوزبانگی ضمن تأثیر بر سطح مهارت‌های فارسی دانش‌آموزان بر وضعیت تحصیلی آنها هم مؤثر است.

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

واژه‌های کلیدی:

دوزبانگی
میزان یادگیری
مهارت‌های زبانی

۱. نویسنده مسئول
dr.bazvanda@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۱۲

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۵

شماره صفحات: ۷۹ - ۹۰

DOI: [10.48310/PMA.2024.12176.3595](https://doi.org/10.48310/PMA.2024.12176.3595)

شاپا الکترونیکی: ۲۶۴۵-۸۰۹۸

COPYRIGHTS

©2024 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

مقدمه

دوزبانگی یا چندزبانگی پدیده‌ای جهانی است. امروزه در بسیاری از کشورهای جهان، دو یا چند زبان رایج است و بخش قابل توجهی از افراد این کشورها به بیش از یک زبان تکلم می‌کنند. حدود نیمی از جمعیت جهان دوزبانه هستند. زبان‌شناسان در مورد دوزبانگی تعاریف گوناگونی ارائه کرده‌اند. دوزبانگی به حالتی اطلاق می‌شود که شخص توانایی درک یا کاربرد دو زبان را داشته‌باشد. (Delfi et al., 2018). دوزبانگی پدیده‌ای است جهانی که در اکثر کشورهای جهان وجود دارد و عبارت از حالتی است که فرد به زبان غیر از مادری خود آموزش می‌بیند (Mirzaei, 2021). لذا دوزبانگی یکی از مسائل مهم نظام آموزشی کشورهای چندزبانه است؛ زیرا در جهان کنونی دوزبانگی امری عادی است و یافتن کشوری که در میان گویش‌وران آن حداقل دو زبان وجود نداشته‌باشد، امری دشوار است. (Bavi, 2010). علی‌رغم تنوع زبانی که در کشورها وجود دارد، برخی ملاحظات فرهنگی و سیاسی موجب شده که تنها یک زبان که گویش‌وران آن در اکثریت هستند، به‌عنوان زبان رسمی آموزش کشور مورد استفاده قرارگیرد. زبان‌شناسان، تعاریف گوناگونی برای دوزبانگی ارائه داده‌اند. این تعاریف، حدود و انواع مختلفی از دانش و مهارت زبانی را برای دوزبانگی، مشخص می‌کند. به همین دلیل توافق بر سر تعریف جامع و مانعی برای دوزبانگی دشوار است (Badakhshan & Abbasi, 2013). دوزبانگی در فرایند یادگیری امر بسیار تأثیرگذاری است. این تأثیر در دوران اولیه تحصیل بخصوص دوره متوسطه بیشتر مورد توجه است؛ چراکه اغلب دانش‌آموزان دوزبانه به دلیل تفاوت زبان دوم با زبان اصلی که بدان تکلم می‌کرده‌اند، دچار دوگانگی زبانی شده‌اند و ممکن است مطالبی که ارائه شده به زبان دوم را درک نکرده باشد و دچار مشکلات تحصیلی شوند. با توجه به این مطالب می‌توان گفت بیش از نیمی از ساکنان کره زمین را افراد دوزبانه تشکیل می‌دهند (Saif, 2017). دوزبانگی پدیده‌ای چندبعدی است که عوامل مختلفی در پدیدارشدن آن دخیل هستند و این مسئله به احتمال زیاد بر فرایندهای شناختی زیادی مؤثر است (Soleimanifar, HarunRashidi & KazemianMoghadam, 2022).

ایران نیز یکی از کشورهایی است که علاوه بر داشتن شرایط اقلیمی متفاوت و وجود اقوام گوناگون دارای زبان‌ها و گویش‌ها و لهجه‌های متعددی است. مطابق اصل پانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زبان فارسی به‌عنوان زبان رسمی کشور محسوب می‌شود. بر مبنای این اصل، اسناد اداری و کتاب‌های درسی باید به زبان و خط فارسی باشد؛ اما استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آن‌ها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است (The Constitution of the Islamic Republic of Iran, 1979). بدین سبب علاوه بر دانش‌آموزانی که زبان مادری آنان فارسی یا یکی از گویش‌های آن است، کسانی که به زبانی غیر از زبان فارسی تکلم می‌کنند؛ نیز می‌باید مهارت خواندن و نوشتن فارسی را بیاموزند. آموزش خواندن و نوشتن ادبیات فارسی به این دانش‌آموزان مستلزم شناخت کافی از روش‌های آموزش زبان فارسی به‌عنوان زبان دوم است. کودکان مناطق دوزبانه ایران را می‌توان در چند دسته قرار داد. دسته اول کودکانی هستند که گفتار محلی آنها بیشتر تفاوت آوایی، تلفظی و گاه واژگانی با زبان فارسی دارد ولی در نحو زبان تفاوت‌هایی بین آنها با زبان فارسی دیده‌ نمی‌شود؛ مانند گویش بوشهری و... دسته دوم کودکانی با گویش غیر فارسی هستند. برخی از این گویش‌ها از زبان فارسی منشأ گرفته و با زبان فارسی هم‌خانواده‌اند؛ مانند زبان بلوچی و کردی. دسته سوم کودکانی هستند که گویش‌های آنها با زبان فارسی هم منشأ نیستند؛ بلکه از خانواده هند و اروپایی به‌شمار نمی‌روند؛ مانند زبان ترکی و عربی (Assareh, 2008). عواملی که در خواندن به نحوی تأثیر می‌گذارند و ممکن است پیشرفت یا عدم پیشرفت دانش‌آموز به یک یا چند مورد از آن‌ها مربوط شود، باید مورد توجه قرار گیرد. معلم موفق باید این عوامل را کاملاً بشناسد و از کیفیت تأثیر هر عامل در جریان خواندن آگاه باشد.

زبان همواره وسیله تفهیم و تفاهم بوده‌است و مهم‌ترین وظیفه آن ایجاد ارتباط است. «زبان، به‌عنوان یک نهاد اجتماعی، همواره مهم‌ترین ابزار بشر در برقراری ارتباط با هم‌نوعان خود بوده‌است. این ارتباط، نه فقط از نوع هم‌زمانی و با حضور طرفین ارتباط؛ بلکه در بسیاری از موارد، در زمانی است. از این رهگذر، زبان، وسیله ارتباط گذشتگان،

معاصران و آیندگان و بستر انتقال میراث فرهنگی در طول تاریخ است. افزون بر این زبان، تکیه‌گاه اندیشه، ابزار بیان افکار و احساسات و وسیلهٔ خلاقیت و آفرینش هنری است» (Bagheri, 1995).

این نهاد اجتماعی با اختلاف اجتماعات مختلف هماهنگ است، به‌گونه‌ای که هر شکل از زبان فقط در میان افراد گروهی معین می‌تواند وظیفهٔ برقراری ارتباط و تفاهم را به جای آورد. از آنجایی که دوزبانگی یکی از واقعیت‌هایی است که در فرایند زبان‌آموزی کودک رخ می‌دهد، تأثیرات و پیامدهای مثبت و منفی آن، به‌ویژه در یادگیری مهارت‌های زبانی، نیازمند مطالعه است. آموزش دوزبان‌ها موضوعی چندوجهی و پیچیده است که تقریباً در همهٔ کشورهای جهان، اذهان متولیان و کارشناسان زبان و آموزش را به خود مشغول ساخته است. توجه به نیازهای دانش‌آموزان دوزبان‌ها، در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند برنامهٔ درسی ملی مورد تأکید واقع شده است (Namdari Pejman, 2024). آموزش و پرورش به‌عنوان اصلی‌ترین و معتبرترین شریان در فرایند یاددهی-یادگیری باید به تمامی جنبه‌های محیطی، فیزیکی و روحی فراگیران در امر تعلیم و تربیت توجه داشته‌باشد؛ زیرا که آموزش و پرورش صحیح در گرو توجه همه‌جانبه به نیاز فراگیران است. دوزبان‌ها درصد بالایی از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند. خواندن یکی از مهم‌ترین نیازهای یادگیری دانش‌آموزان بوده و یکی از راهکارهای اساسی برای پیشرفت زبان فارسی در نظام آموزش و پرورش رسمی کشور است. مهارت خواندن مشتمل بر بازشناسی دیداری واژه، شناسایی و استخراج معنا در سطح پاره‌گفته یا جمله و انسجام میان گزاره‌های متن است (Kalantari, Ramezani & Khadivi, 2020). این گویش‌وران در بیشتر کشورها از جمله ایران با مشکلات زبانی متعددی مواجه‌اند. دانش‌آموزان دوزبان‌ها در تعاملات زبانی خود با اطرافیان احساس ضعف می‌کنند. یکی از علت‌های اصلی عدم تسلط کافی به زبان فارسی در دوزبان‌ها را می‌توان به نظام آموزشی رایج نسبت داد. در نظام آموزشی کشور ما به‌طور کامل از رویکردی موسوم به غوطه‌وری با هدف همگون‌سازی استفاده می‌شود که هدف آن همگونی و مشابه‌سازی زبان اقلیت با زبان اکثریت می‌باشد و در آن زبان اکثریت مورد تأکید قرار می‌گیرد. زبان‌آموزان دوزبان‌ها ناچار به استفاده از برنامه‌هایی هستند که اساساً برای آموزش دانش‌آموزان یک‌زبان تدوین شده‌است. به عبارتی دیگر استفاده از این روش نه تنها پیشرفت چشمگیری را در زبان فارسی برای آن‌ها به همراه ندارد؛ بلکه می‌تواند به تضعیف زبان مادری آنان نیز منجر شود (Mehrhoj & Hadian, 1995).

افت تحصیلی و عملکردهای دانش‌آموزان دوزبان‌ها از جهتی با دوزبانگی و از جهتی با روش‌های متفاوت آموزش ارتباط دارد. استفاده از روش‌های تدریس یکسان به هر دو گروه یک و دوزبان‌ها در واقع بی‌توجهی به تفاوت‌های حاصل از امر چندزبانگی است. در شیوه‌های مرسوم در آموزش و پرورش ایران اغلب به مسائل دوزبانگی توجه کافی نمی‌شود و این عاملی مهم در افت تحصیلی و حتی کسب نتایج ضعیف دانش‌آموزان مناطق دوزبان‌ها می‌شود. تحقیقی که در مورد دانش‌آموزان پایهٔ اول مناطق دوزبان‌ها ایران صورت گرفته‌است، نشان می‌دهد که دانش‌آموزان در مناطق آذری و عرب‌زبان به‌ویژه در سال‌های اولیهٔ سال تحصیلی رسمی از نظر درک محتوای مرتبط با برنامهٔ درسی نسبت به سایر دانش‌آموزان همسال خود عملکرد ضعیف‌تری دارند (Mesrabadi et al., 2014). مشکلات یادگیری دانش‌آموزان علاوه بر اینکه موجب کسب نمرات پایین در همهٔ درس‌ها می‌شود؛ بلکه باعث کاهش اعتمادبه‌نفس، نگرش منفی نسبت به خود و نظام آموزشی، اتلاف زمان بیشتر جهت آموزش و یادگیری به‌وسیله معلمان و والدین، ترک تحصیل، از دست دادن موقعیت‌های اجتماعی و فرصت‌های شغلی نیز می‌شود. آمار بالای دانش‌آموزان دوزبان‌ها که حدود نیمی از جمعیت دانش‌آموزی را شامل می‌شود، هم دلالت بر جامعهٔ بزرگ دوزبان‌ها و هم لزوم طراحی و اعتبارسنجی مدل‌های مناسب آموزشی در مقایسه با تک‌زبان‌ها با استفاده از تجربه‌های موفق دیگر کشورها دارد. اهمیت این مسئله زمانی مشخص می‌شود که بدانیم بالاترین میزان افت تحصیلی، تکرار پایه، عدم ارتقا و ترک تحصیل مربوط به مناطقی است که بیشترین درصد زبان‌های مختلف را دارند. «زبان رسمی کشور ما فارسی است و این زبان وسیلهٔ ارتباطی مشترک بین همهٔ افراد کشور اعم از فارس و عرب و کرد و ترک و گیلک و غیره می‌باشد، لازم است برنامه‌های آموزشی طوری طراحی و تنظیم شود که هر کودک ایرانی با زبان رسمی کشور؛ یعنی زبان فارسی آشنا شود» (Zandi, 2012). در این

پژوهش سعی بر آن است با توجه به اهمیت و تأثیر مسأله دوزبانگی بر آموزش، به‌ویژه یادگیری مهارت‌های زبانی فارسی رابطه این متغیرها با هم سنجیده شود و راهکارهایی در جهت تقلیل پیامدهای منفی آن ارائه شود. از این‌رو پژوهش حاضر در صدد دستیابی به اهداف زیر است:

- مقایسه تأثیر یک‌زبانگی و دوزبانگی بر مهارت‌های زبانی گوش‌دادن، نوشتن، صحبت کردن و خواندن میان دانش‌آموزان دوزبانه شهرستان دشت‌آزادگان و دانش‌آموزان فارسی زبان منطقه آخرآسفالت و کوی علوی در شهر اهواز؛
- مقایسه مهارت‌های گوش‌دادن، نوشتن، صحبت کردن و خواندن میان دانش‌آموزان شهری و روستایی؛
- مقایسه افت تحصیلی بین دانش‌آموزان دوزبانه شهری و روستایی؛
- مقایسه افت تحصیلی دانش‌آموزان دوزبانه شهرستان دشت‌آزادگان و دانش‌آموزان یک‌زبانه مناطق آخر آسفالت و کوی علوی شهر اهواز

پیشینه پژوهش

در مورد این موضوع با توجه به اهمیت آن پژوهش‌های مرتبط بسیاری انجام گرفته‌است که به اهم آنها اشاره می‌شود. سلیمی، دست‌گشاده و بینگانی (Salimi, Dastgoshadeh & Bayangani, 2023) در پژوهشی با عنوان «بررسی بین هویت زبانی و هویت‌پذیری زبانی» به بررسی رابطه بین هویت زبانی و هویت‌پذیری زبانی در بین ساکنین استان کردستان پرداخته‌است. پژوهش حاضر از نوع تحقیق توصیفی پیمایشی و در تقسیمات تحقیقات توصیفی از نوع روش تحقیق همبستگی است. خدادادیان و همکاران (Khodadadian et al., 2023) در مقاله‌ای تحت عنوان «بکارگیری ادبیات کودک و نوجوان در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان بزرگسال از منظر مدرسان» به تعیین اهمیت مصادیق حوزه ادبیات کودک و نوجوان در آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان پرداخته‌اند. پیش‌قدم، طباطبائیان و ابراهیمی (Pishghadam, Tabatabaiaian & Ebrahimi, 2022) در کتاب «کاربرد دوزبانگی و دوزبانگی کاربردی» به دنبال تبیین دو رویکرد فکری در حوزه دوزبانگی کودکان و بزرگسالان هستند تا کاربردهای دوزبانگی در آموزش و زندگی افراد دوزبانه را مشخص و نمایان سازند. کینگ و آلیسون (King & Alison, 2020) در کتاب «تاتی تاتی بر لبه دو زبانی» روش‌هایی تأثیرگذار و سودمند برای یاد دادن زبانی به غیر از زبان مادری به فرزندان ارائه کرده‌اند. نویسندگان این کتاب را برای مطالعه در سطح بین‌المللی نوشته‌اند. همه پدر و مادرها می‌خواهند فرزندشان دارای برتری‌های ذهنی، فرهنگی و زبانی باشند که بر اثر پرورش در خانه و محیطی دوزبانه به وجود می‌آید. حمادی و همکاران (Hamadi et al., 2019) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی مناسب‌ترین مدل‌های توسعه آموزش دوزبانگی از دیدگاه اساتید دانشگاه» به این نتایج دست یافته‌اند که افراد به سه طریق دوزبانه می‌شوند: زبان‌آموزی طبیعی، زبان‌آموزی هدایت‌شده و کسب خودبه‌خودی. رشتچی، طریقت و خوئی (Rashtchi, Tarighat & Khoii, 2019) در پژوهشی به نام «ارتباط اتخاذ دیدگاه با دوزبانگی و جنسیت» نتیجه گرفته‌اند که دوزبانگی و اتخاذ دیدگاه رابطه‌ای مثبت و معنادار دارند. زنان نسبت به مردان نمرات بالاتری کسب کردند و این نشانگر برتری زنان نسبت به مردان در اتخاذ دیدگاه است.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و روش آن توصیفی تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. داده‌های پژوهش به دو بخش مجزا تقسیم می‌شود، قسمت اول به روش پیمایشی گردآوری شده‌اند. بخش دیگر آن با روش کتابخانه‌ای و به روش سندکاوی حاصل شده است. گردآوری اطلاعات اولیه و مستندات مطالعاتی از روش کتابخانه‌ای (فیش‌برداری از کتاب‌ها، اسناد، مقالات موجود در نشریه‌ها و منابع موجود و مرتبط با موضوع پژوهش) استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم دبیرستان تشکیل داده‌اند که در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در شهرستان دشت‌آزادگان مشغول به تحصیل بوده‌اند و تعداد آنها ۱۵۸۶ نفر بود. با توجه به تعداد کل و

از طریق فرمول کوکران تعداد نمونه آماری در این پژوهش ۳۱۰ نفر به دست آمد. ۲۱۰ دانش‌آموز دوزبانۀ عربی-فارسی زبان از مدارس دبیرستان‌های دخترانۀ شهرستان دشت آزادگان به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و با ۱۰۰ دانش‌آموز دختر یک‌زبانۀ (فارسی زبان) از منطقه‌ی آخر آسفالت و کوی علوی اهواز که از لحاظ امکانات آموزشی و شرایط فرهنگی و اجتماعی تقریباً با شهرستان دشت‌آزادگان هم‌سطح هستند، مقایسه شدند. مؤلفه‌های مهارت زبان فارسی؛ یعنی خواندن، گوش دادن، نوشتن و صحبت کردن در هر کدام از این دانش‌آموزان با توجه به آزمون مهارت‌های زبانی مورد تحلیل قرار گرفت. برای هر کدام از عناصر فوق یک معیار عددی در نظر گرفته شد و سپس داده‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند.

از موارد مهمی که پژوهشگران در فرآیند کار پژوهشی باید مورد توجه قرار دهند، تصمیم‌گیری درست در رابطه با انتخاب روش و ابزار مناسب برای گردآوری داده‌های پژوهش است. یکی از رایج‌ترین ابزارهای مورد استفاده پژوهشگران، جهت گردآوری داده‌ها در تحقیقات کاربردی اعم از مطالعات توصیفی، تحلیلی و یا مداخله‌ای، پرسشنامه‌ها هستند که ممکن است به روش کتبی یا مصاحبه بکار روند. نکته مهم این است که ابزار مورد استفاده محقق می‌بایست از روایی و پایایی برخوردار باشد؛ چراکه یکی از عوامل مؤثر جهت انتشار یافته‌های پژوهش در سطح ملی و بین‌المللی برخوردار است (Vakili & Amini, 2010). ابزار پژوهش در این تحقیق پرسشنامه آزمون مهارت‌های زبانی بر پایه چهار مهارت اصلی زبان یعنی گوش دادن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن است که توسط گروهی از اساتید رشته زبان‌شناسی دانشکده ادبیات فارسی در دانشگاه علامه طباطبایی طراحی شده است. روایی این آزمون توسط این اساتید و با استفاده از نظرات کارشناسان حوزه زبان و ادبیات فارسی و همچنین معلمان، تأیید شده است و جهت تعیین پایایی آن نیز از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است (Jalili, 2011). هرچه ضریب به مقدار ۱ نزدیک‌تر باشد، اعتبار پرسشنامه بالاتر است. این ابزار به پژوهشگر کمک می‌کند تا او بتواند راحت‌تر به اهدافش برسد و در وقت خود صرفه‌جویی کند. اگر گردآوری اطلاعات به صورت منظم صورت پذیرد نتیجه تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری نهایی، با دقت و صحت بیشتری صورت می‌پذیرد و اعتبار علمی کار بالا می‌رود.

گردآوری اطلاعات اولیه و مستندات مطالعاتی از روش کتابخانه‌ای (فیش‌برداری از کتاب‌ها، اسناد، مقالات موجود در نشریه‌ها و منابع موجود در اینترنت و مرتبط با موضوع پژوهش) است و اطلاعات مورد نیاز و کاربردی جهت تجزیه و تحلیل پژوهش در بردارنده پاسخ‌های دانش‌آموزان به سوالات آزمون مهارت‌های زبانی است. به کمک این آزمون از جامعه هدف، داده‌های خام گردآوری می‌شود و پاسخ‌های مکتوب جامعه نمونه به پرسشنامه استفاده شده است. آزمون‌های گوش دادن و خواندن هر کدام ۴۰ سؤال دارند و برای پاسخ صحیح به هر کدام ۲/۵ نمره تعلق می‌گیرد. در این دو آزمون، برای پاسخ‌های نادرست، نمره منفی در نظر گرفته نمی‌شود. همچنین پاسخ‌ها یا غلط هستند و یا صحیح؛ بنابراین هر پاسخ صحیح ۲/۵ نمره دارد و به پاسخ‌های نیمه درست هیچ نمره‌ای تعلق نخواهد گرفت. برای دست یافتن به یک معیار نمره‌ای یکسان در نتایج هر چهار بخش از آزمون مهارت‌های زبانی، آزمون‌های نوشتن و صحبت کردن نیز براساس نمره کامل ۱۰۰ ارزیابی می‌شوند تا بتوان هم میانگین مجموع نمرات چهار مهارت را اعلام کرد و هم نمرات جداگانه هر کدام از مهارت‌ها را.

یافته‌ها

در این قسمت یافته‌های پژوهش پیرامون بررسی و تحلیل تأثیر دوزبانگی بر میزان یادگیری دروس ادبیات در بین دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهرستان دشت آزادگان ارائه می‌شود.

در جدول ۱ محل سکونت دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. همان‌گونه که جدول مذکور نشان می‌دهد.

جدول ۱. توزیع فراوانی نسبی و مطلق دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش بر حسب محل سکونت

محل سکونت دانش‌آموزان	فراوانی	درصد فراوانی
دشت‌آزادگان	۱۰۰	۳۲/۲۵
شهر	۱۰۰	۳۲/۲۵
اهواز	۱۱۰	۳۵/۴۸
روستا	۳۱۰	۹۹/۹۸
جمع کل		

بر اساس اطلاعات جدول ۱، بیشتر شرکت‌کنندگان در این پژوهش (۶۴/۵۱ درصد) ساکن شهر بودند. جدول ۲ به ارائه فراوانی و درصد فراوانی رده‌های سنی دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش اختصاص دارد.

جدول ۲. توزیع فراوانی نسبی و مطلق دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش بر حسب سن

سن دانش‌آموزان	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف معیار
۱۵-۱۶	۶۶	۲۱/۲۹	۱۷/۶	۲/۵۲
۱۶-۱۷	۷۶	۲۴/۵۱		
۱۷-۱۸	۷۱	۲۲/۹		
۱۸-۱۹	۶۵	۲۰/۹۶		
۱۹ سال به بالا	۳۲	۱۰/۳۲		
جمع کل	۳۱۰	۹۹/۹۸		

بر اساس مندرجات جدول ۲، افراد با رده سنی ۱۶ تا ۱۷ سال با ۲۴/۵۱ درصد از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین، رده سنی ۱۷-۱۸ سال با ۲۲/۹ درصد در جایگاه دوم قرار دارند. به‌طور کلی میانگین سنی دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش معادل $۱۷/۶ \pm ۲/۵۲$ سال محاسبه شد. در جدول ۳، به ارائه فراوانی و درصد فراوانی دانش‌آموزان تک‌زبانه و دوزبانه شرکت‌کننده در پژوهش پرداخته می‌شود.

جدول ۳. توزیع فراوانی نسبی و مطلق دانش‌آموزان شرکت‌کننده از نظر تک‌زبانه یا دوزبانه بودن

وضعیت زبان دانش‌آموزان	فراوانی	درصد فراوانی
تک‌زبانه	۱۰۰	۳۲/۲۵
دوزبانه	۲۱۰	۶۷/۷۴
جمع	۳۱۰	۹۹/۹۹

بر اساس داده‌های جدول ۳، بیشتر دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش را افراد دوزبانه با ۶۷/۷۴ درصد تشکیل می‌دهند. در این پژوهش معدل دانش‌آموزان به عنوان شاخصی از وضعیت تحصیلی آن‌ها مورد پرسش قرار گرفته‌است که نتایج آن به ترتیب در جدول ۴ ارائه می‌شود.

جدول ۴. توزیع فراوانی نسبی و مطلق دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش بر حسب معدل

معدل دانش‌آموزان	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف معیار
۱۸-۲۰	۶۷	۲۱/۶۱	۱۶/۵۳	۳/۴۱
۱۶-۱۸	۱۳۱	۴۲/۲۵		
۱۴-۱۶	۹۱	۲۹/۳۵		
پایین‌تر از ۱۴	۲۱	۶/۷۷		
جمع	۳۱۰	۹۹/۹۸		

بر اساس داده‌های جدول ۴، معدل بیشتر دانش‌آموزان (۴۲/۲۵ درصد) بین ۱۶ تا ۱۸ می‌باشد. همچنین میانگین معدل دانش‌آموزان شرکت‌کننده $۱۶/۵۳ \pm ۳/۴۱$ محاسبه شد. جدول شماره ۵ فراوانی و درصد فراوانی سطوح مهارت‌های زبانی کسب شده توسط دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۵. توزیع فراوانی نسبی و مطلق سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش

انحراف معیار	میانگین	درصد فراوانی	فراوانی	سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان
۱۸/۷۷	۶۵/۵۷	۵/۸۰	۱۸	عالی (۹۰-۱۰۰)
		۱۳/۲۲	۴۱	پیشرفته سطح بالا (۷۹-۸۹)
		۲۰/۰۰	۶۲	پیشرفته (۶۸-۷۸)
		۲۱/۹۳	۶۸	متوسط سطح بالا (۵۷-۶۷)
		۲۲/۵۴	۷۳	متوسط سطح میانه (۴۶-۵۶)
		۱۰/۶۴	۳۳	متوسط سطح پایین (۳۵-۴۵)
		۴/۸۳	۱۵	مبتدی سطح بالا (۲۴-۳۴)
		۰	۰	مبتدی سطح متوسط (۱۳-۲۳)
		۰	۰	مبتدی سطح پایین (۱-۱۲)
		۹۹/۹۶	۳۱۰	جمع کل

داده‌های جدول ۵، حاکی از آن است که بیشتر دانش‌آموزان مورد پژوهش (معادل ۲۳/۵۴ درصد افراد) در دسته متوسط سطح میانه قرار دارند. همچنین میانگین سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان در این پژوهش معادل $۱۸/۷۷ \pm ۶۵/۵۷$ محاسبه شده است.

در این بخش آمار استنباطی پژوهش یا به عبارت دیگر آزمون فرضیه‌های پژوهش ارائه می‌شود. فرضیه اول پژوهش به ارتباط میان دوزبانگی دانش‌آموزان شهرستان دشت آزادگان و سطح مهارت‌های فارسی آن‌ها اختصاص دارد که بررسی صحت این فرضیه با استفاده از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه انجام شد. در انتخاب این آزمون کمی و نرمال بودن توزیع داده‌ها مورد توجه قرار گرفته است. نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۷ آمده است. شایان ذکر است که در صحت‌سنجی این فرضیه سطح مهارت‌های فارسی دانش‌آموزان در قالب دو جامعه دانش‌آموزان دوزبانه شهرستان دشت آزادگان و دانش‌آموزان فارسی‌زبان مناطق آخ‌آسفالت و کوی علوی شهر اهواز به کار رفت.

جدول ۷. بررسی رابطه میان دوزبانگی دانش‌آموزان و سطح مهارت‌های فارسی آن‌ها

معناداری	درجه آزادی	آماره t	میانگین	متغیرها
۰/۰۲۱	۳۶۱	۹/۷۹	۶۷/۵	سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان دوزبانه منطقه شهری
			۸۲/۵	سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان فارسی‌زبان منطقه روستایی

بر اساس داده‌های جدول ۷، تفاوت میانگین دو جامعه مورد بررسی به لحاظ آماری معنادار است ($p < ۰/۰۵$). به عبارت دیگر می‌توان نتیجه گرفت که میان دوزبانگی دانش‌آموزان شهرستان دشت آزادگان و سطح مهارت‌های فارسی آن‌ها رابطه آماری معناداری برقرار است. به این ترتیب درستی فرضیه اول پژوهش به لحاظ آماری تأیید می‌شود. فرضیه دوم پژوهش اعلام می‌دارد که تأثیر دوزبانگی دانش‌آموزان شهرستان دشت آزادگان بر سطح مهارت‌های فارسی آن‌ها در مناطق روستایی بیش از مناطق شهری است که به منظور صحت‌سنجی این فرضیه نیز با توجه به کمی و نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون مقایسه میانگین دو جامعه استفاده شد تا به این ترتیب سطح مهارت‌های فارسی دانش‌آموزان دوزبانه در قالب دو جامعه شهری و روستایی مورد سنجش قرار گیرد. جدول ۸ نتایج حاصل از این آزمون را ارائه داده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر بررسی و تحلیل تأثیر دوزبانگی بر میزان یادگیری مهارت‌های زبان فارسی و افت تحصیلی در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان دشت‌آزادگان صورت گرفت که یافته‌های این پژوهش در کنار یافته‌های دیگر پژوهش‌ها، اهمیت توجه بیشتر به آموزش مهارت‌های زبان فارسی به دانش‌آموزان دوزبانه را به‌عنوان یکی از راهکارهای اساسی در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان خاطر نشان می‌کند. امری که دانش‌آموزان از همان مقاطع اولیه تحصیل خود با آن روبرو شده و چه بسا اثرات زیان‌بار آن از کودکی با دانش‌آموزان همراه شود. کودک به یک‌باره در کلاس درس به جای زبان مأموس مادری با زبان ناآشنای فارسی روبه‌رو شده، علاوه بر عدم انتقال مناسب مطالب به دانش‌آموزان می‌تواند مواردی همچون اعتماد به نفس کودک را در مراحل اولیه تحصیل تحت تأثیر خود قرار دهد. امری که در صورت اهمال می‌تواند آینده تحصیلی دانش‌آموزان را تحت‌الشعاع خود قرار دهد. این پدیده در مقطع ابتدایی از جایگاه ویژه‌ای نسبت به سایر مقاطع برخوردار است؛ بنابراین پدیده دوزبانگی نه تنها از نظر آموزشی؛ بلکه از نظر روان‌شناختی و اثرات احتمالی نیز می‌بایست مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا در محیط‌های ناهمگن که در آن افراد در ارتباط و در مقایسه تحصیلی با تک‌زبان‌ها هستند، می‌تواند نمود بیشتری داشته باشد، هم‌چنین مشخص شد که تأثیرپذیری سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان و نیز وضعیت تحصیلی آنها از عامل دوزبانگی در مناطق روستایی بیش از مناطق شهری است. در این زمینه باید توجه داشت که تأثیرگذاری این عامل بر سطح مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان و به تبع آن وضعیت تحصیلی آنها خود متأثر از دیگر عوامل است. در مناطق دوزبانه به ویژه در محیط‌های روستایی عواملی همچون برخورداری یا عدم برخورداری از برنامه‌های آموزش زبان فارسی، تماشای برنامه‌های فارسی‌زبان، اختلاط یا عدم اختلاط نوجوانان دوزبانه با نوجوانان فارسی‌زبان، سطح سواد والدین و سایر عوامل، از جمله عوامل اثرگذار بر میزان تأثیرگذاری دوزبانگی بر یادگیری زبان فارسی و نیز وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان است. در منطقه مورد مطالعه به‌ویژه در مناطق روستایی، تماشای برنامه‌ها و سریال‌های عرب‌زبان، عدم تکلم به زبان فارسی به دلیل همگن بودن جمعیت و در برخی موارد، ناآشنا بودن والدین با زبان رسمی آموزشی کشور و به تبع آن عدم دریافت هیچ‌گونه مساعدتی از سوی والدین، دانش‌آموزان را در زمینه یادگیری زبان فارسی و نیز دروس خود به ویژه در پایه‌های تحصیلی پایین‌تر با مشکلاتی مواجه خواهد کرد. به‌گونه‌ای که با توجه به گستردگی موضوع، ضرورت بررسی دوزبانگی از دیدگاه جامعه‌شناسی به تفکیک شهر و روستا و نیز با توجه به موقعیت نسبی زبان‌های مورد پژوهش (زبان رسمی کشور در مقایسه با زبان دوم) مطرح می‌شود. نتایج حاصل از این یافته پژوهشی با نتایج سایر پژوهش‌ها (Badakhshan & Abbasi, 2013; Delfi et al., 2018; Mirzaei, 2021; Soleimanifar et al., 2022; Bavi, 2010) همخوانی دارد.

براساس داده‌های پژوهش میان دوزبانگی دانش‌آموزان شهرستان دشت‌آزادگان و سطح مهارت‌های فارسی آن‌ها رابطه آماری معناداری برقرار است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که تأثیر منفی دوزبانگی بر سطح مهارت‌های فارسی آن‌ها در مناطق روستایی بیش از مناطق شهری است. هم‌چنین نتایج به دست آمده حکایت از آن دارد که دوزبانگی با افت تحصیلی آن‌ها ارتباط مستقیم دارد و بین میانگین معدل دانش‌آموزان دوزبانه شهری و روستایی تفاوت آماری قابل توجهی وجود دارد. به عبارت دیگر تأثیرپذیری هرچه بیشتر وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان دوزبانه از محل سکونت آن‌ها به تفکیک مناطق شهری و روستایی قابل توجه است.

اهمیت مطالعه پژوهش حاضر این است که به تحلیل و بررسی مشکلات دانش‌آموزان دوزبانه در یادگیری مهارت‌های زبانی پرداخته است. ضعف دانش‌آموزان دوزبانه ایرانی نسبت به دانش‌آموزان فارسی زبان در یادگیری مهارت‌های زبانی و مشکلات فراوان این دانش‌آموزان در آموزش و به طور خاص در فرآیند زبان‌آموزی، نکته‌ای است که پژوهش‌های متعدد آن را تأیید می‌کند. براساس نتایج به دست آمده در این مقاله، می‌توان پیشنهادی زیر را مطرح کرد:

- جنبه‌های اجتماعی دوزبانگی و تأثیر آن بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان خوزستانی به ویژه در شهرهای عرب‌نشین مورد پژوهش قرار گیرد.

- با توجه به گستردگی موضوع، پژوهشی پیرامون دوزبانگی از دیدگاه جامعه‌شناسی به تفکیک شهر و روستا و نیز با توجه به موقعیت نسبی زبان‌های مورد پژوهش (زبان رسمی کشور در مقایسه با زبان دوم) صورت گیرد.

- بررسی عوامل مؤثر زبانی و فرازبانی و نیز بررسی دوزبانگی از دیدگاه زبان‌شناسی اجتماعی و اثرات هریک از آنها بر آموزش و پرورش خالی از لطف نخواهد بود. لذا پیشنهاد می‌شود پژوهشگران محترم در پژوهش‌های آتی خود به این موضوعات توجه داشته باشند.

مشارکت نویسندگان

این مقاله، برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد در رشته آموزش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه فرهنگیان، پردیس بحرالعلوم شهرکرد با عنوان «بررسی و تحلیل تأثیر دوزبانگی بر میزان یادگیری دروس ادبیات در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان دشت‌آزادگان استان خوزستان» بود. نقشه و طرح اساسی، بیان مسئله، بخش پیشینه و بحث و نتیجه‌گیری و رعایت ساختار مقاله بر عهده دکتر علی بازوند و بخش تحلیل و یافته‌ها توسط مرضیه یلالی بنی‌طرفی انجام شد.

تشکر و قدردانی

از تمامی معلمان، مدیران مدارس و صاحب‌نظرانی که در این پژوهش همکاری داشتند، قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

منابع

- باقری، مهری. (۱۳۷۴). *مقدمت زبان‌شناسی*، چاپ سوم. تبریز: دانشگاه تبریز.
- باوی، علی. (۱۳۸۹). بررسی تأثیر آموزش به زبان مادری، زبان رسمی و زبان ترکیبی درس علوم بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر سال اول ابتدایی مناطق دوزبانه شهرستان اهواز. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.
- بدخشان، ابراهیم؛ و عباسی، ناصر. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر دوزبانگی بر انتخاب پیش‌نمونه دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. مجموعه مقالات نهمین همایش زبان‌شناسی ایران، دانشگاه علامه طباطبایی، شماره ۳۳۱، ۲۹۸-۲۸۳.
- پیش‌قدم، رضا؛ طباطبائیان، مریم‌السادات؛ و ابراهیمی، شیما. (۱۴۰۱). کاربرد دوزبانگی و دوزبانگی کاربردی. تهران: انتشارات آرفا.
- جلیلی، سیداکبر. (۱۳۹۰). آزمون مهارتی فارسی بر پایه چهار مهارت اصلی زبانی. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی دانشگاه علامه طباطبایی.
- حمادی، حمید؛ فقیهی، علیرضا، سیفی، محمد؛ و ناطقی، فائزه. (۱۳۹۸). بررسی مناسب‌ترین مدل‌های توسعه آموزش دوزبانگی از دیدگاه اساتید دانشگاه. *مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*، ۱۰، ۴۴-۵۳.

<https://doi.org/10.22118/edc.2019.91019>

خدادادیان، مهدی؛ پورالخاص نوکنده‌ئی، شکراله؛ نیکویی، علیرضا؛ ظهیری ناو، بیژن. (۱۴۰۲). بکارگیری ادبیات کودک و نوجوان در آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان بزرگسال از منظر مدرسان. *جستارهای زبانی*، ۱۴ (۴)، ۱۸۷-۲۳۰.

<https://doi.org/10.29252/LRR.14.4.7>

- دلفی، وفا؛ ظریفیان، طلیمه؛ بخشی، عنایت‌الله؛ و دلفی، مریم. (۱۳۹۷). بررسی مهارت‌های واجی در کودکان دوزبانه فارس عرب‌زبان ۴-۵ سال. *طب توانبخشی*، ۷(۳)، ۸۸-۹۵. <https://doi.org/10.22037/jrm.2017.110765.1516>
- رشتچی، مزگان؛ طریقت، سمانه؛ و خوئی، رؤیا. (۱۳۹۸). ارتباط اتخاذ دیدگاه با دوزبانگی و جنسیت. *علم زبان*، ۶(۱)، ۳۵۷-۳۸۲. <https://doi.org/10.22054/ls.2019.41687.1219>
- زندى، بهمن. (۱۳۹۱). *زبان‌آموزی*، چاپ دوازدهم. تهران: انتشارات سمت.
- سلیمانی‌فر، مروارید؛ هارون‌رشیدی، همایون؛ کاظمیان‌مقدم، کبری. (۱۴۰۱). مقایسه انعطاف‌پذیری، خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی دانش‌آموزان تک‌زبان فارسی‌زبان و دوزبان فارسی‌زبان. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۸(۳)، ۶۹-۸۳. <https://doi.org/10.22051/JONTOE.2021.34474.3238>
- سلیمی، مریم؛ دست‌گشاده، عادل؛ و بینگانی، بهمن. (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین هویت زبانی و هویت‌پذیری زبانی مطالعه موردی: استان کردستان. *جستارهای زبانی*، ۹(۱۶)، ۱۹۷-۲۲۰. <https://doi.org/10.22054/LS.2022.60890.1455>
- سیف، علی‌اکبر. (۱۳۹۶). *اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی* (ویرایش پنجم). تهران: نشر دوران.
- عصاره، فریده. (۱۳۸۷). بررسی مشکلات زبان‌آموزی کودکان پایه اول ابتدایی در مناطق دوزبانه. *مطالعات برنامه درسی*، ۳(۹)، ۴۲-۶۰.
- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۵۸).
- کلانتری، رضا؛ رضانی، احمد؛ خدیوی، اسداله. (۱۳۹۸). مطالعه میزان مهارت خواندن دانش‌آموزان اول ابتدایی در مناطق دوزبانه و تک‌زبان. *زبان پژوهی*، ۱۱(۳۳)، ۲۹۹-۳۲۵. <https://doi.org/10.22051/jlr.2018.19930.1530>
- کینگ، کندل‌ای؛ مکی، آلیسون. (۱۳۹۹). *تاتی تاتی بر لبه دوزبانگی: چرایی، چیستی و چگونگی آموزش زبان دوم به کودک*، ترجمه باقری مطلق، لیلا. تهران: روشید.
- مصراآبادی، جواد؛ ربوی، رجب؛ حاتمی، جواد؛ و تورج، هاشمی. (۱۳۹۳). فراتحلیل پیامدهای شناختی-تحصیلی دوزبانگی. *پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۹(۳۴)، ۱۲۳-۱۴۶. <https://doi.org/10.22038/JPSR.2020.43064.2011>
- مهرجو، علی؛ و هادیان، مجید. (۱۳۷۴). پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوزبانه و یک‌زبان پسر سال سوم ابتدایی در شهرستان اهواز. *شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان خوزستان*.
- میرزایی، مجید. (۱۴۰۰). مقایسه عملکرد روانی معنایی در بزرگسالان دوزبان عربی-فارسی و تک‌زبان فارسی. *علوم پیراپزشکی و توانبخشی*، ۱۰(۴)، ۳۰-۳۸. <https://doi.org/10.22038/JPSR.2020.43064.2011>
- نامداری پیمان، مهدی. (۱۴۰۳). مدرسه تراز از منظر اسناد تحولی نظام تعلیم و تربیت: در جست‌وجوی الگوی مطلوب. *علوم تربیتی از دیدگاه اسلام*، ۱۲(۲۵)، ۵-۳۵. <https://doi.org/10.30497/esi.2024.246077.1760>
- وکیلی، نجمه؛ امینی، علی. (۱۳۸۹). بررسی موانع آموزشی شکوفایی خلاقیت دانش‌آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان ابتدایی آموزش و پرورش منطقه هلیلان در استان ایلام در سال تحصیلی ۸۹-۸۸. *تحقیقات مدیریت آموزشی*، ۱(۴)، ۱۸۳-۲۰۲.

References

- Assareh, F. (2008). Examining language learning problems of first grade children in bilingual areas. *Curriculum Studies*, 3 (9), 42-60. [In Persian]
- Badakhshan, E. & Abbasi, N. (2013). *Investigating the effect of bilingualism on the sample selection of primary school students*. In the collection of papers of the 9th Iran Linguistics Conference, Allameh Tabatabai University, No. 331, 283-298. [In Persian]
- Bagheri, M. (1995). *Introduction to linguistics*, third edition. Tabriz: Tabriz University. [In Persian]
- Bavi, A. (2010). *Investigation of the effect of teaching in mother tongue, official language and combined language of science course on the academic achievement of male students in the first year of elementary school in the bilingual areas of Ahvaz city*. Master's thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University. [In Persian]
- Delphi, V., Zarifian, T., Bakhshi, E., & Delphi, M. (2018). Investigation of Phonological Processes in 4-5 Year-Old Bilingual Persian-Arabic Speaking Children. *The Scientific Journal of Rehabilitation Medicine*, 7(3), 88-95. [In Persian] <https://doi.org/10.22037/jrm.2017.110765.1516>

- Hamadi, H., Faghihi, A., Seifi, M., & Nateghi, F. (2019). Study of the Best Models for Bilingual Education Development from the University Lecturers' Viewpoint. *Educational Development of Judishapur*, 10, 44-53. [In Persian] <https://doi.org/10.22118/edc.2019.91019>
- Jalili, S. (2011). *Persian skill test based on four main language skills*. Master's thesis, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabatabai University. [In Persian]
- Kalantari, R., Ramezani, A., & Khadivi, A. (2020). A Study on Reading Proficiency of First Grade Students at Turkish-Persian Bilingual and Persian Monolingual Regions. *ZABANPAZHUHI (Journal of Language Research)*, 11(33), 299-325. <https://doi.org/10.22051/jlr.2018.19930.1530>
- Khodadadian, M., Pouralkhas, S., Nikouei, A., & Zahiri Nav, B. (2023). Applying Child and Adolescent Literature in Teaching Persian to Non-Persian Speakers from Persian Teacher's Perspective. *Linguistic Studies*, 14 (4), 187-230. [In Persian] <https://doi.org/10.29252/LRR.14.4.7>
- King, K. E., & Alison, M. (2020). *Tati-tati on the edge of bilingualism: why, what and how to teach a second language to a child*, translated by Bagheri Motlagh, Leila. Tehran: Ravshid. [In Persian]
- Mehrjo, A., & Hadian, M. (1995). *Educational progress of bilingual and monolingual male students in the third year of elementary school in Ahvaz city*. Education Research Council of Khuzestan Province. [In Persian]
- Mesrabadi, J; Rabavi, R; Hatami, J; Toraj, H. (2014). Meta-analysis of cognitive-educational consequences of bilingualism. *New Psychological Research*, 9 (34), 123-146. [In Persian] <https://doi.org/10.22038/JPSR.2020.43064.2011>
- Mirzaei, M. (2021). Comparison of semantic psychological performance in Arabic-Persian bilingual and Persian monolingual adults. *Paramedical and Rehabilitation Sciences*, 10(4), 30-38. [In Persian] <https://doi.org/10.22038/JPSR.2020.43064.2011>
- Namdari Pejman, M. (2024). School in the Evolutionary Level of the Education System: In Search of the Ideal Model. *Islamic Perspective on Educational Science*, 12(25), 5-35. <https://doi.org/10.30497/esi.2024.246077.1760>
- Pishghadam, R., Tabatabaian, M., & Ebrahimi, S. (2022). *Application of bilingualism and applied bilingualism*. Tehran: Azfa Publications. [In Persian]
- Rashtchi, M., Tarighat, S., & Khoii, R. (2019). The Relationships between Perspective Taking, Bilingualism, and Gender. *Language Science*, 6(10), 357-382. [In Persian] <https://doi.org/10.22054/ls.2019.41687.1219>
- Saif, A. A. (2017). *Educational measurement, assessment and evaluation* (5th edition). Tehran: Doran Publishing. [In Persian]
- Salimi, M., Dastgoshadeh, A., & Bayangani, B. (2023). An Investigation into Language Identity and Second Language Identity Development (Case study: province of Kurdistan). *Linguistic Studies*, 14 (4), 127-155. [In Persian] <https://doi.org/10.22054/LS.2022.60890.1455>
- Soleimanifar, M; HarunRashidi, H; KazemianMoghadam, K. (2022). Comparison of flexibility, emotional creativity and cognitive creativity of monolingual Persian and bilingual Arab-Persian students. *New Educational Thoughts*, 18 (3), 69-83. [In Persian] <https://doi.org/10.22051/JONTOE.2021.34474.3238>
- The Constitution of the Islamic Republic of Iran* (1979). [In Persian]
- Vakili, N., Amini, A. (2010). Investigating educational barriers to the flourishing of creativity of primary school students from the perspective of primary education teachers in Helilan district in Ilam province in the academic year 89-88. *Educational Management Research*, 1(4), 183-202. [In Persian]
- Zandi, B. (2011). *Language learning*, twelfth edition. Tehran: SAMT Publications. [In Persian]